

Åsikter om skolan - en väljarundersökning

Stor undersökning från Lärarnas Riksförbund:

Tre fjärdedelar av M- och FP-väljarna anser att friskolors vinst ska användas i skolverksamheten eller betalas till kommunen. I synen på friskolor är det stor skillnad mellan politiken och väljarnas åsikter. Lagstiftning ger ägarna av friskolor rätt att fritt använda den vinst verksamheten kan ge. Men det får kraftig kritik av väljarna, skriver Lärarnas Riksförbunds ordförande Metta Fjellner.

Borgerliga väljare gillar den ordningen ungefär lika litet som oppositionens sympatisörer.

Nio av tio tillfrågade tror inte att den svenska skolan överallt har likvärdig kvalitet i undervisningen. 73 procent anser att staten bör ta över finansieringen. Bara 28 procent anser det är bra att kommunerna har huvudansvaret.

- Svenskarna är överraskande eniga i skolfrågorna, men de politiska partierna står inte på samma sida som sina väljare, skriver Metta Fjellner i DN.

Lärarnas riksförbund har låtit fråga 3 000 väljare om deras åsikter i en rad skolpolitiska frågor. Undersökningen visar att väljarna står långt ifrån flera av de politiska partier de säger sig vilja rösta på i nästa val. Exempelvis tycker 83 procent av de miljöpartistiska väljarna att staten borde finansiera skolan och hälften av de moderata väljarna tror att ett ökat statligt ansvarstagande skulle förbättra likvärdigheten i skolan. Detta är mycket anmärkningsvärt, särskilt då fyra av tio väljare säger att de skolpolitiska frågorna skulle kunna avgöra vilket parti de kommer att rösta på.

Skolan var en av de avgörande frågorna i valet 2006. Enligt Göteborgs universitets vallokalsundersökning var skolan den i särklass viktigaste frågan för väljarna. Det innebär att väljarna hade stora förväntningar på förändringar inom skolområdet. Nu, i mitten av mandatperioden, är det därför av stort intresse att undersöka om såväl regering som opposition ligger i fas med väljarnas åsikter i de övergripande skolpolitiska principfrågorna. Mycket tyder på att skolan återigen kommer att bli ett av de viktigaste politiska områdena i valrörelsen 2010.

Lärarnas riksförbund har därför låtit undersökningsföretaget Exquiro genomföra 3000 telefonintervjuer om väljarnas åsikter i olika skolpolitiska spörsmål. Resultatet visar att det råder stor enighet bland väljarna i frågor där politikerna ofta står långt ifrån varandra.

Jag kan konstatera att det trots borgerliga utbildningspolitiska reformer finns ett tryck ute i väljarkåren på genomgående förändringar för att skolan ska klara av sitt nationella uppdrag. Låt mig ge några exempel:

- Trots att skollagen slår fast att all utbildning i Sverige ska vara likvärdig så anser 89 procent av väljarna att den svenska skolan inte är likvärdig. Skillnaderna mellan olika partiers sympatisörer är marginella.

Det svenska skolsystemet har i internationella jämförelser tidigare framstått som ett föredöme i likvärdigheten. På senare år har dock bland andra OECD sett försämrad likvärdighet i utbildningen. Även väljarna har uppfatta detta.

- 51 procent anser att likvärdigheten skulle förbättras om statens ansvarstagande för skolan ökade. Däremot vill 43 procent antingen ha en statlig skola eller en statlig skola med fristående alternativ, medan 49 procent antingen vill ha en kommunal skola eller en kommunal skola med fristående skolor som alternativ (dagens system).

De folktopartistiska och vänsterpartistiska sympatisörerna tror i störst utsträckning på en positiv effekt på likvärdigheten om staten ökar sitt ansvarstagande, 62 respektive 59 procent. Men skillnaderna till de andra politiska partierna är små. Andelen socialdemokrater som tror på en förbättring genom ett ökat statligt ansvarstagande är 56 procent. Lägst är andelen bland centerpartisterna, 46 procent.

- Hela 73 procent anser att staten bör finansiera skolan. Endast 28 procent anser att kommunerna ska kvarstå som huvudfinansiärer för skolan. Detta står i bjärt kontrast till de budskap som hörs i debatten och där SKL och andra "bevarare" vägrar se behovet av förändring. Störst andel för statlig finansiering av skolan återfinns bland miljöpartiets väljare, 83 procent. Miljöpartiet slår både folktopartiet och socialdemokraterna, där motsvarande siffror är 72 respektive 76 procent. Inget parti ligger under 65 procent. Stödet för statlig finansiering av skolan är mycket starkt.

En annan intressant sak som framkommer är att 60 procent anser att fristående skolor har en positiv inverkan på det svenska utbildningssystemet. Noteras kan att över hälften av de vänsterpartistiska väljarna vill ha ett skolsystem där friskolor utgör ett inslag, vilket gör det svårt att definiera vänsterpartistiska väljare som negativa till friskolor. 54 procent av väljarna anser att eventuell vinst från fristående skolor ska återinvesteras i skolan. 29 procent anser att vinsten ska återbetalas till kommunen. Endast 13 procent tycker att ägarna själva ska bestämma hur vinsten ska disponeras. Detta mönster är stabilt över hela den partipolitiska linjen.

Tre fjärdedelar av både moderata och folktopartistiska sympatisörer anser att eventuella vinster som skapas i friskoleföretagen antingen ska återinvesteras i skolorna eller gå tillbaka till kommunen. Mest positiva till att låta ägarna fortsätta att fritt disponera vinsten är KD-sympatisörerna. Var tredje anser att detta är en god ordning. Dagens lagstiftning som tillåter ägarna att fritt ta ut och disponera vinst får alltså kraftig kritik av väljarna. De resurser som finns i skolsystemet ska i första hand användas till att höja kvaliteten i skolorna, inte delas ut

som vinst.

Vidare förstärks bilden att svenskarna är positiva till betyg och prov i skolan. 67 procent av väljarna anser att betyg ska sättas i årskurs 6 eller tidigare och 68 procent tror att nationella prov har en positiv effekt på elevers kunskapsutveckling.

Bland samtliga partisympatisörer, utom för vänsterpartiet (43 procent), finns en majoritet för tidigare betyg. Moderaterna (80 procent) och folkpartiet (82 procent) har de mest betygspositiva sympatisörerna. Motsvarande siffra för socialdemokraterna är 59 procent.

Vår undersökning ger vid handen att diskussionen om ett ökat statligt ansvarstagande har starkt stöd i valmanskåren. Samma sak gäller betygsfrågan där väljarna är betydligt mer positiva till betyg än vad många partiföreträdare är. Likaså visar undersökningen att medborgarna tycker att det är bra med nationella prov.

Ibrahim Baylan misslyckades som skolminister 2005 att få igenom ett ställningstagande för nationella prov på den socialdemokratiska partikongressen. Vår undersökning visar att han hade de socialdemokratiska väljarnas stöd. Den sittande regeringen hade denna fråga i sitt valmanifest och har nu genomfört detta vallöfte. Här har man uppenbarligen realiserat svenska folkets vilja.

Kommunaliseringen av skolan var ett stort misstag och vi kräver att regeringen omgående utreder konsekvenserna. I den utredning som måste tillsättas bör även friskolereformen utvärderas. Det är viktigt att betona att kommunerna även i framtiden har en viktig roll att fylla när det gäller skolan. Däremot måste förutsättningarna för skolan garanteras av staten.

Det går inte, som i dag, att utkräva ansvar, bot och bättring av 290 helt olika kommuner med helt olika förmåga och engagemang att bedriva en likvärdig skola.

Lärarnas riksförbund har nyligen visat att kommuner i stor utsträckning varslar lärare och att dessa varsel i högre utsträckning än tidigare leder till uppsägningar. I 75 procent av kommunerna ser de ekonomiska framtidsutsikterna dåliga eller mycket dåliga ut. Det är troligt att trenden kommer att förstärkas genom det sviktande skatteunderlaget i kommunerna under 2010. Även väljarna känner en stor oro att den kommande lågkonjunkturen kommer att drabba skolan negativt. 68 procent att lågkonjunkturen kommer att medföra minskade resurser till skolan.

Denna undersökning visar en överraskande stor enighet hos svenska folket i skolfrågor. Nu stundar sanningens minut för de politiska partierna. Ska de företräda folkets åsikter i skolfrågor och ställa sig på samma sida som sina väljare?

METTA FJELKNER

Läs mer:

Åsikter om skolan en väljarundersökning (.pdf)
Läs undersökningen från Lärarnas Riksförbund i sin helhet.

[”Tre av fyra vill stoppa ägarnas vinst i friskolor”](#)

Läs debattartikeln i Dagens Nyheter 25 mars 2009 i sin helhet.

["Svenskarna vill att staten betalar skolan"](#)

SVT Rapport

För kommentarer:

Metta Fjellkner, ordförande Lärarnas Riksförbund, 070-262 27 68

För upplysningar:

Zoran Alagic, presschef Lärarnas Riksförbund, 070-262 27 00